

EEN MISLEIDENDE TEKST OP EEN PIJPESTEEL

door Piet Smiesing

In 1989 werd in Amsterdam op de Overtoom een pijpsteel opgegraven met een bijzondere tekst. Evenwijdig op de steel (in de lengterichting) lezen we op één zijde: A VOUS KEES MAAT. Op de andere zijde lezen we: GRAND MERCI KEES MAATYE.

Omdat beide teksten vanaf de kopzijde naar het mondstuk toe in de vorm werden aangebracht, staat één van de teksten steeds ondersteboven. Het voordeel van het op deze wijze aanbrengen van een steeltekst is, dat de beschouwer de steel slechts naar zich toe hoeft te draaien - om de lengte-as - om beide teksten achtereenvolgend te kunnen lezen. De tekst is in reliëf aangebracht. Het ruim 9 cm lange steelfragment heeft een diameter van 7,3 tot 6,7 mm. Het rookkanaal, het gat in de steel, heeft een diameter van 2,2 tot 2,4 mm.

De naam KEES en de in het Frans gestelde tekst doen vermoeden, dat de pijp op het eind van de 18e eeuw geproduceerd werd. In 1785-1787 speelt zich immers de strijd af tussen de Fransgezinde patriotten, de 'kezen', en de Prinsgezinden. De overige vondsten, 14 trechtersvormige pijpekoppen, geven echter aan, dat de steel in het eerste kwart van de 18e eeuw gedateerd kan worden. Volgens Cees Faas komt de benaming 'Kees maat' op stellen voor van pijpen met de afbeelding op de kop van een rokende en een drinkende aap, (1). In zijn artikel vermeldt hij, dat Kees de roepnaam is van een aap. De kreet A VOUS is dan mogelijk een toast op de drinkende aap. Hieruit blijkt, dat een logische verklaring van teksten op oude pijpestelen niet altijd de juiste is!

Ook elders in Amsterdam, op Wittenburg, werden twee koppen met de drinkende en rokende aap opgegraven (2).

1) Cees Faas, Steelinformatie bij twee 18e-eeuwse versierde pijpekoppen, PKN 12, 46, pag. 146-148, 1989.

2) Piet Smiesing, Pijpekoppen van Wittenburg, PKN 12, 47, pag. 164-171, 1989.

A VOUS KEES MAAT

GRAND MERCI KEES MAATYE